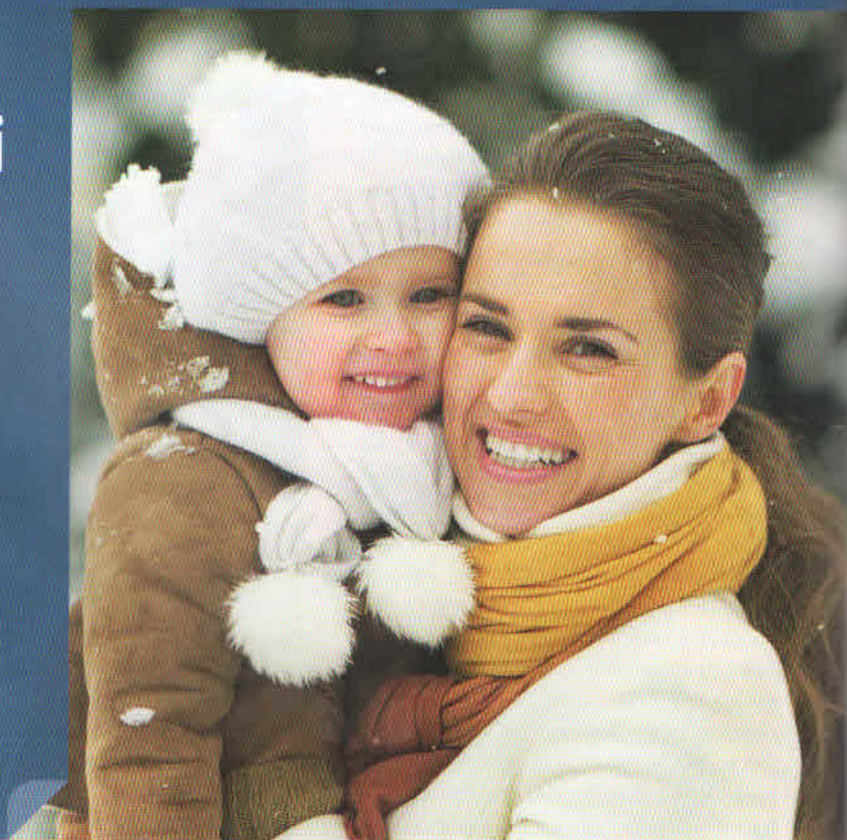

Spolupráce s rodiči je základním kamenem úspěchu

Týmová práce, spolupráce, kooperace... I když všichni víme, že se bez nich do jisté míry neobejdeme, je to někdy těžké. A co teprve tehdy, kdy máme ke spolupráci přizvat někoho „zvenku“, například rodiče, kteří mnohdy sami nabízejí, že se budou na životě školy podílet.

O tom, proč a jak je důležité spolupracovat a jak probíhá spolupráce s rodiči v jejich mateřské škole, jsem si povídala s Mgr. Michaelou Eklovou, ředitelkou pražské FMŠ Na Výšinách, a s Bc. Hanou Voščekovou, která působí jako ředitelka MŠ Ruprechtov. Nejprve mě zajímalo, co je podle nich základem úspěšné spolupráce. „Otevřená komunikace, která funguje na základě partnerství. S jasně stanovenými cíli a prioritami ve vzdělávání dítěte s vymezením určitých hranic,“ říká Mgr. Michaela Eklová. A co si myslí Bc. Hana Voščeková? „Je to zejména otevřenost školy vůči rodičům, maximální využití všech možností k seznámení rodičů s naší prací s dětmi, ale současně i dobré klima školy (dobré vztahy v rovinách: zaměstnanci a vedení, zaměstnanci mezi sebou, zaměstnanci a děti...), nebát se řešit problémy, nenechat je „bubřít“. Toto vše podle mě tvoří správné podhoubí pro dobrou spolupráci s rodiči.“

Rodič = problém školy?

Když jsem začínala učit, ředitel školy, kam jsem nastoupila, mi tvrdil, že největším problémem učitelů jsou rodiče. Jak to je? „Podle mého názoru jsou mnohem větším problémem učitelů a ředitelů nedomyšlené zákony, narůstající administrativa, nedotažené podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a nízká prestiž učitelského povolání. Co se týče rodičů, rozhodně bych zde nepaušalizovala a neházela všechny „do jednoho pytle“. I já však musela k tomuto názoru dozrát, před pár roky bych vám

možná odpověděla jinak. Přejde mi, že my učitelé máme občas tendenci pro pár rodičů „prudičů“ nevidět tu spoustu ochotných ke spolupráci, ale samozřejmě i tady platí, že každá škola má jiné podmínky a jiné rodiče, a také se skupina rodičů každým rokem obměňuje. Bohužel se občas setkávám i se situacemi, kdy si učitelé dělají zbytečně nepřátele z rodičů sami, a na druhou stranu pak s rodiči, kteří si spolupráci pletou s tím, že jim škola musí vyjít vstříc ve všech jejich požadavcích, ale chci věřit, že jsou to jen ojedinělé případy,“ odpovídá Hana Voščeková.

A co říká Michaela Eklová? „Nemyslím si, že největším problémem učitelů jsou rodiče. Spíše vysoké počty dětí ve třídách, nedostatek kvalifikovaných učitelů, postavení učitelů ve společnosti, přílišná administrativa a další. Urči-

tě, ale může mezi učitelem a rodičem docházet k nedorozumění, které může být způsobeno nevědomostí, neodborností učitelů, špatnou, nevhodnou komunikací, vzájemnou antipatií nebo neochotou spolupracovat.“

Jak spolupráci navázat?

Pokud už najdeme rodiče ochotné ke spolupráci, kamenem úrazu může být její navázání. Jak se do toho pustit? „Mateřská škola má velký potenciál, jak oslovit rodiče a navázat spolupráci,“ domnívá se Michaela Eklová. „Ještě před nástupem dítěte do mateřské školy má možnost navázat neformální spolupráci. V rámci dne otevřených dveří seznamujeme rodiče s naší filozofií a cíli. Ukazujeme jim prostory mateřské školy včetně školní zahrady, ale tak, abychom nenarušovali běžný režim mateřské školy a nezasahovali do aktivit ve třídách. Na třídní schůzce pro nově přijaté děti, která je ještě před začátkem školního roku, se rodiče seznámí se zaměstnanci mateřské školy, režimem, mají se možnost na cokoli zeptat a vyplní adaptační dotazník. O aktivitách mateřské školy rodiče informujeme prostřednictvím nástěnek ve třídách či webových stránek a na třídních schůzkách třikrát ročně, a také na konzultačních hodinách – informace o individuálních pokrocích dítěte předáváme jednou měsíčně prostřednictvím mobilní aplikace. Zpětnou vazbu od rodičů získáváme prostřednictvím dotazníkového šetření, schránkou důvěry, kde mohou rodiče anonymně vyjádřit své obavy nebo přání.“

Hana Voščeková: Stejně jako je klima školy důležité pro dobrou spolupráci s rodiči, tak obráceně i dobrá spolupráce zlepšuje klima školy, dále vytváří nové možnosti pro vzdělávání dětí a v neposlední řadě nabízí pohled zvenčí a předcházení některým problémům či nedorozuměním.

Hana Voščeková zmiňuje svou zkušenost ředitelky vesnické mateřské školy. „Asi záleží i na typu školy: zda se jedná o státní či soukromou, mateřskou či základní, vesnickou, kde se všichni znají, či městskou... Nám se k navázání spolupráce osvědčila v dnešní přetechizované a uspěchané době především komunikace s rodiči elektronickou cestou prostřednictvím třídních stránek přístupných pod heslem pouze rodičům, dále neformální akce např. na školní zahradě, jež jsou zaměstnanci, dětmi a snad i rodiči velice oblíbené, a pak také ‚neustále otevřené dveře do ředitelny‘, které vedou k neformálním i formálním hovorům s kolemdoucími rodiči. Uvědomuji si však, že toto si mohu dovolit zejména proto, že působím jako ředitelka vesnické jednotřídky.“

Význam spolupráce

I když nikdo nepochybuje o tom, že spolupráce je velmi důležitým faktorem, přesto jsem se obou ředitelk zeptala, co pro školu spolupráce s rodiči znamená. „Spolupráce školy s rodinou představuje velice významný faktor efektivity vzdělávání dětí. Je nezbytné vytvářet podmínky pro fungování partnerského vztahu s rodiči dětí, navázat a pravidelně s nimi udržovat kontakt, nabízet jim rozmanité formy spolupráce na základě rovnocenného partnerství,“ míní Michaela Eklová.

Hana Voščeková si uvědomuje, že spolupráce znamená určité spoustu práce navíc, která však přináší své ovoce. „Stejně jako je klima školy důležité pro dobrou spolupráci s rodiči, tak obráceně i dobrá spolupráce zlepšuje klima školy, dále vytváří nové možnosti pro vzdělávání dětí a v neposlední řadě nabízí pohled zvenčí a předcházení některým problémům či nedorozuměním,“ říká ředitelka MŠ Ruprechtov.

Co spolupráce znamená pro rodiče a děti? „Rodičům přináší lepší informovanost o životě jejich dětí v MŠ, o jejich rozvoji, činnostech apod., aktivním rodičům možnost realizace a dětem pak lepší podmínky pro vzdělávání,“ konstatuje Hana Voščeková. Michaela Eklová ji doplňuje: „Docházka do mateřské školy je každodenní záležitostí, proto je nesmírně důležité i to, jak se rodič v mateřské škole cítí. Pokud rodič a škola fungují jako spojenci, tak se to pozitivně odráží na dítěti. Společně mohou při adaptaci a vzdělávání dětí podporovat, motivovat.“

Trochu zvláštní spolupráce

Když jsem pro obě ředitelky chystala otázky, vybavila se mi jedna zkušenost. Ve školce, kam chodily moje dcery, měli v šatně „motivační“ obrázky ve tvaru domečků z kostek. Každé dítě, jehož rodiče do školky něco donesli, a často šlo

o věci, které vzali v práci, si mohlo v domečku vybarvit jednu kostičku. Domečky našich dcer zůstávaly pravidelně nevybarvené, protože jsem byla na mateřské a sponzorské dary jsme si nemohli dovolit. Co si o takovémto nápadu myslí? „Nápad byl možná veden dobrým úmyslem, ale sama za sebe s ním absolutně nesouhlasím,“ říká Hana Voščeková. „Jde o velice manipulativní přístup, který nejenže navádí děti k soutěživosti, která není v dětském kolektivu žádoucí, ale nabízí se také otázka, proč mají být děti ‚trestány‘ za to, že jejich rodiče se takové spolupráce, ať již z jakéhokoli důvodu, neúčastní.“

I Michaela Eklová o podobné motivaci pochybuje. „Pokud je rodič ochotný a má možnost do mateřské školy něco donést, jsme za tuto formu spolupráce velmi vděční,“ uvádí. „Nápad na vybarvování kostiček, podmíněné donesením něčeho do mateřské školy, je z mého pohledu nevhodný. Věřím, že mnoho dětí prosilo své rodiče, aby něco donesli, jen proto, aby si mohlo vybarvit kostičku. Tato spolupráce, která by měla být založena na dobrovolnosti, zcela ztrácí smysl.“

Spolupráce v praxi

V rozhovoru přišla řeč i na to, jak v pražské FMŠ Na Výšinách a v MŠ Ruprechtov spolupráce probíhá. „Při naší mateřské škole funguje Spolek rodičů a přátel dětí a školy, který na základě dobrovolného členství sdružuje všechny rodiče a přátele dětí, které navštěvují naši školku,“ popisuje Michaela Eklová. „Spolek se snaží podporovat mateřskou školu v aktivitách, které přispívají k rozvoji dětí na kulturní, vzdělávací

Michaela Eklová: Docházka do mateřské školy je každodenní záležitostí, proto je nesmírně důležité i to, jak se rodič v mateřské škole cítí. Pokud rodič a škola fungují jako spojenci, tak se to pozitivně odráží na dítěti. Společně mohou při adaptaci a vzdělávání dětí podporovat, motivovat.

i společenské úrovni. Snaží se více zapojit rodiče do dění v mateřské školce podporou a účastí rodičů na zahradních slavnostech i brigádách, při oslavách svátků a podobně. Zároveň se podílí na výběru kulturních a vzdělávacích aktivit, které školka zajišťuje pro děti, a některé z nich také finančně podporuje. Členové spolku si na členské schůzi volí zástupce do členské rady. Za každou třídu mohou být zvoleni 1 až 3 zástupci. Tito vybraní zástupci pak tvoří radu rodičů, která navrhuje, schvaluje a kontroluje rozpočet spolku, je partnerem při jednání s vedením mateřské školy, schvaluje členství osob jiných než zákonných zástupců dětí ve spolku a volí ze svého středu tříčlenný výkonný výbor, který zastupuje spolek ve všech potřebných záležitostech. Členové rady rodičů také předávají podněty z jednotlivých tříd vedení školy a spolku a naopak předávají výsledky členských schůzí členům spolku v rámci tříd. Společným

projektem je například školní knihovna, která je umístěna v atriu mateřské školy a je přístupná všem rodičům a dětem, dále získávání finančních prostředků prostřednictvím grantů," popisuje ředitelka a dodává, že motto jejich mateřské školy zní: „Mateřská škola je náš i váš druhý domov“. „Panuje u nás přátelské prostředí s pozitivní, profesionální atmosférou, která podporuje rodinnou výchovu a v případě potřeby pomáhá rodičům. I z tohoto důvodu vznikl projekt Výšinské rodičovské kavárny, kde se setkávají rodiče, pedagogové a přední odborníci z oblasti předškolního vzdělávání. Cílem kavárny je vytvořit fungující podmínky

pro partnerské vztahy s rodiči dětí a prohloubit vzájemnou spolupráci mezi rodinou a školou.“

Hana Voščeková s úsměvem říká, že spolupráce u nich vypadá dost podobně jako v ostatních mateřských školách. „Začíná kvalitní informovaností rodičů, a to i o probíhajících každodenních činnostech dětí formou týdenního plánu v šatně a následnou fotodokumentací, adaptačním režimem, drobnými nepovinnými úkoly pro rodiče a děti, společnými akcemi, přivítáním rodičů k organizaci těchto akcí, sponzorskými dary apod.“

Rozhovor jsem ukončila dotazem, co by Hana Voščeková a Michaela Eklová doporučily škole, která by se rodičům chtěla více otevřít.

„Hlavně se nebát, ale zároveň se obrnit trpělivostí, nečekat, že vše půjde hned hladce,“ radí Hana Voščeková. A jakou radu má Michaela Eklová? „Doporučila bych jim se společně jako zaměstnanci zamyslet a vytvořit plán spolupráce mateřské školy a rodičů, kde budou stanovené cíle, které od spolupráce s rodiči očekávají. Uvědomit si možnosti, ale i limity, které mateřská škola má. Vytvoření pozitivních vzájemných vztahů mezi rodiči a školou je otázka dlouhodobé součinnosti, která vyžaduje čas a značné úsilí a nikdy nekončí.“ ■

Mgr. Marie Těthalová

Společné akce

Jsou velmi oblíbené dětmi, rodiči a možná i pedagogy. Splňují jednu zásadní skutečnost – všichni zúčastnění mají možnost se potkat, blíže se seznámit a prožít spolu hezké chvíle.

Dítě je pyšné, že může paní učitelce a ostatním dětem ukázat své rodiče. Pokud se táta předvede jako velký silák nebo maminka ukáže, jak pěkně zpívá, je dítě šťastné a hrdé. Pokud ještě vidí na paní učitelce, že ji mamčin zpěv uchvátil, posílí se také vztah k ní.

Rodiče více pochopí, jak to ve školce chodí, poznají blíže paní učitelku a její práci, přestanou ji vnímat jen jako informátorku při vyzvednutí dítěte ze školky, mohou si více popovídat a navázat otevřenější vztah. A učitelky? Ty se mohou pochlubit svým organizačním talentem, svými dovednostmi, svým vztahem k dětem.

Nemyslím si, že by rodiče měli dostat společnou akci připravenou na talíři. Vyzvěte rodiče k pomoci. Akci mohou obohatit nápadem, další hrou, maminky přispějí k pohoštění, tátové přispějí cenami. Většina školek pořádá vánoční besídky, při kterých děti předvedou, co se naučily za uplynulé čtyři měsíce. Někdy k tomu bývá pohoštění ve formě vánočního cukroví a kávy nebo čaje. Můžete rodiče vyzvat k účasti, i oni se mohou podílet aktivně, nejen jako diváci.

Některé školky organizují společné dílny. Každý týden mají rodiče možnost přijít a vyzkoušet si předem oznamovanou činnost spolu s dětmi. Je to například keramika, kreslení, zpívání, výroba okrasných předmětů. Střídají se dopolední a odpolední termíny.

Obrázek z MŠ Horní Lideč

Zeptat se, čím mohou rodiče přispět školce a zda chtějí

Tohle není úplně špatná otázka, a přitom se často nepokládá. Zkuste to. Všichni máme přece radost, když můžeme být užiteční.

Někdo pomůže sponzorským darem, opravou závad nebo přednáškou pro rodiče či učitelky. Jsou školky, které pořádají společné výlety. I tady je obrovský prostor pro rodiče. Někdo dokáže zajistit autobus, další vymyslí cíl v krásné přírodě, jiný se zabývá lanovými centry, maminka z venkova může udělat průvodkyni po Praze nebo může jet jako zdravotní sestřička na školku v přírodě. Rodiče mohou upozornit na nějaké výstavy nebo jinou zajímavou akci. Doporučuji vám vyzvat rodiče ke spolupráci. Nejenže vám pomohou, ale prospěje to i rodině, aby se

naučila vnímat naše školství jako aktivní a kreativní instituci, do které mohou i oni mluvit. Navíc je to úžasný vklad pro dítě do dalších školních let.

Poznámka na závěr: Dary a pozornosti musí být vždy pro školku, dejte si pozor na osobní dárky. Při osobních dárkách se očekává mimořádná péče a protekce pro dítě. I to něco vypovídá o rodičích a jejich výchově, jsou manipulativní a dítěti všechno zajistí. Pokud budete o dítěti hovořit pozitivně, bude vše bez problémů, ale pokud se dopustíte kritiky, zřejmě nepochodíte. Je to pro vás nebezpečné. Neskočte na přemíru lichotek a obdivných děkovaček. ■

PhDr. Ladislava Lažová
(ukázka z knihy *Mateřská škola komunikuje s rodiči*)